

УДК 339.91

Р. Стаканов, д-р екон. наук, проф.,
Д. Андрюніна, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ГЕНЕЗИС НОВІТНІХ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Проведено дослідження новітніх викликів на глобальному ринку праці та розглянуто їхній вплив на міжнародні міграційні процеси, а також запропоновано вектор пошуку шляхів нівелювання зазначених викликів. Виділено такі поточні виклики на світовому ринку праці, як цифровізація, глобалізація та регіоналізація, неопротекціонізм, урбанізація, зміни клімату, старіння населення, тенденція до скорочення робочого часу з огляду на нові технології, роботизація. Окрему увагу приділено новим проблемам, до яких належать карантинні обмеження, спровоковані пандемією CoViD-19. Водночас зазначені тенденції підводять до того, що загалом найвигіднішими інвестиціями натепер (та, вірогідно, і надалі) є інвестиції в людський капітал. Пропонована стаття є складовою частиною дослідження впливу міжнародної трудової міграції на формування нового гео економічного простору.

Ключові слова: глобальний ринок праці, міжнародна міграція, трудова міграція, CoViD-19.

Постановка проблеми. Перед світовим ринком праці та світовою міграційною системою наразі постали значні виклики. Загалом величезна сукупність викликів, від вдалості реагування на які залежить, без перебільшення, економічне майбутнє кожної з країн, існувала і раніше, проте пандемія CoViD-19 та карантинні обмеження, введені у зв'язку з нею, загострили їх та додали нові виклики. Серед них – і цифровізація, і роботизація, і зростання обсягів міграційних потоків, і збереження культурної ідентичності на цьому тлі, і кліматичні зміни, й інтеграція мігрантів у суспільство, що приймає, і загострення проблем, пов'язаних із прогалинами у соціальному забезпеченні тощо. Тож нині перед країнами світу стоїть питання, як же збалансувати економічну доцільність і соціальну сферу, як задовольнити потреби ринку праці для виходу із кризи та посткризового відновлення, урахувавши водночас інтереси власного населення.

Метою статті є дослідження та комплексний аналіз нових викликів на глобальному ринку праці, а також пошук можливих шляхів їхнього нівелювання.

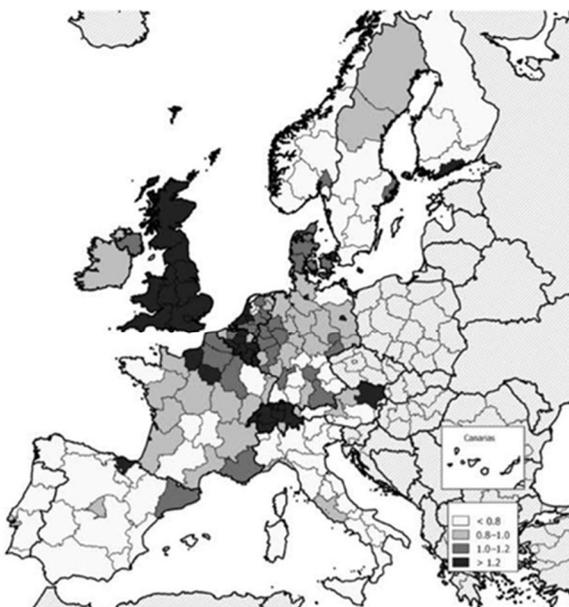
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання нових викликів на глобальному ринку праці та пошуку можливих шляхів їхнього нівелювання досліджували багато українських і зарубіжних науковців, серед яких на-самперед варто згадати Я. Голдіна, Д. ДеПарля, Н. Естеса, Д. Йонеско, Х. Крос, Е. Лібанову, І. Майданік, Г. Макстона, О. Малиновську, А. Мессіна, П. Одмальма, К. Райнерта, А. Філіпенка, Х. Хааса, В. Харша, С. Шах,

О. Шниркова та ін. Також зазначеній проблематиці приділено значну увагу з боку МОМ, МОП, ICMPD, ОЕСР, інституції ЄС тощо.

Методологія. У статті використовували загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень, зокрема, метод аналізу та синтезу, метод логічного аналізу, історико-логічний метод тощо. Також було проведено дослідження та вивчення останніх публікацій щодо проблематики появи нових викликів на світовому ринку праці.

Викладення основного матеріалу досліджень. Поява нових викликів – це один із найбільш законотвірних і природних процесів життя. Інше питання – уміння на них реагувати й адаптуватися. До основних поточних викликів перед світовим ринком праці можна віднести цифровізацію, глобалізацію та регіоналізацію, неопротекціонізм, урбанізацію, зміни клімату, старіння населення, тенденцію до скорочення робочого часу з огляду на нові технології, роботизацію тощо, а 2020 р. додалися ще й карантинні обмеження, спровоковані пандемією CoViD-19.

Ці виклики цілком укладаються в канву сучасних трендів на глобальному ринку праці. У контексті розгляду й аналізу сучасних трендів на глобальному ринку праці варто зауважити: актуальні світові тенденції вказують на те, що багаті країни продовжують багатіти, а бідні – бідніти. Окремим випадком можна назвати перерозподіл багатства в межах одного інтеграційного угруповання, яскравим прикладом чого є європейські країни (рис. 1).

Map 2.4a Relative GDP per capita, 1900 (EU average = 1)

Map 2.4b Relative GDP per capita, 2010 (EU average = 1)

Рис. 1. Динаміка збагачення європейських країн в історичній ретроспективі за період 1900–2010 рр. [1]

Водночас для багатих країн притаманний не лише найсучасніший уклад економіки, а й орієнтованість на інвестиції в людський капітал. Відповідно, такі країни є центрами тяжіння для трудових мігрантів, проте доступ до їхніх ринків праці є доволі нелегким. З одного боку, абсолютна більшість європейських країн створює умови для залучення іноземних висококваліфікованих фахівців і робітників, якщо потреба в них є відчутною для економіки країни і спостерігається дефіцит таких кадрів на внутрішньому ринку. З іншого боку, вони жорстко контролюють можливість для трудової міграції низькокваліфікованих працівників.

Проте є і зворотний бік медалі. Варто зважати, що розвинені країни переважно є країнами, у яких відбува-

ється старіння населення (див. табл. 1). Старіння населення, зі свого боку, сигналізує про фактичну відсутність можливостей економічного зростання. Природно, що демографія – це основа економіки, а економічне зростання унеможлиблюється за відсутності якісної демографічної політики, яка, зі свого боку, значно впливає на структуру виробництва та споживання, структуру ринку праці тощо. Отже, частина розвинених країн, яким не вдалося вибудувати успішну демографічну політику (до таких можна віднести, наприклад, США), почасти забезпечують зростання свого ринку за рахунок мігрантів. Звідси і постає питання, як збалансовано та з урахуванням позицій основних стейкхолдерів вибудувати міграційну політику.

Таблиця 1. Показники старіння населення у світі станом на 2019 р. та прогноз на 2050 р.

Регіон, країна або група країн, територія	Частка населення віком 65 років і більше, %		Відношення утриманців віком 65 років і більше до населення у віці 20–64 роки	
	2019	2050	2019	2050
Розвинені регіони	18,9	26,9	32,0	50,8
Найменш розвинені країни	3,6	6,4	7,6	11,8
Країни з високим рівнем доходів	18,0	26,9	30,2	50,5
Країни із середнім рівнем доходів	7,9	16,1	13,5	28,1
Країни з рівнем доходів вище середнього	10,4	22,5	16,7	40,2
Країни з рівнем доходів нижче середнього	5,7	11,7	10,4	20,1
Країни з низьким рівнем доходів	3,3	5,4	7,4	10,1
У середньому у світі	9,1	15,9	15,9	28,4

Джерело. Складено авторами на основі даних із [2].

Зазначені тенденції підводять до того, що найвигіднішими інвестиціями натеper (та, вірогідно, і надалі) є інвестиції в людський капітал. Ще одним підтвердженням цієї тези є тренд до подорожчання персоналізованої праці професіоналів у розвинених країнах та до здешевлення товарів, виробництво яких перенесено до країн, що розвиваються: протягом останніх 20 років у лідерах зростання за цінами опинилися медичні й освітні послуги. Водночас житло та їжа подорожчали на рівні інфляції, тобто реальна ціна на них залишилася приблизно на тому ж рівні. А найбільшого падіння зазнали ціни на одяг, електроніку й автомобілі [3].

Сучасні тенденції світового ринку праці вимагають критичного переосмислення наявних станом на тепер методів і підходів міграційного регулювання. Нагальною проблемою залишається нерівномірність розподілу благ, що лише загострюється. Особливо зазначена проблема загострюється на тлі поточних кризових процесів, зокрема – пандемії. Варто підкреслити: існує думка, що багатству властиве "просочування" згори донизу. Проте світова історія демонструє, що це, вірогідно, не зовсім так, і якщо багатство сконцентрувалося нагорі, то воно, потенційно, там і залишиться. З огляду на це проблема нерівності має тенденцію до загострювання.

Також потребують перегляду категорії, якими вимірюють добробут. Актуальним є питання, а чи репрезентативний для відображення добробуту окремого громадянина такий показник як ВВП? Адаже за логікою показника здійснення робіт з ліквідації наслідків природної катастрофи – це теж зростання, тобто, за його логікою це – добре, проте здоровий глузд підказує інше [4, с. 158–

171]. Також не можна оминати тренд до цифровізації та роботизації, що, безумовно, має значний вплив на світовий ринок праці. Зазначений тренд слід розглядати у двох розрізах: у розрізі розвинених країн й усіх інших. Для розвинених країн питання витіснення людини з деяких процесів стоїть доволі гостро, адже останні тенденції чітко демонструють, що роботи для всіх вже не вистачає. З огляду на це, вірогідно, і з'явилися ідеї про безумовний базовий дохід та чотириденний робочий тиждень. Величезна купа досліджень підтверджує те, що в секторах із рівнем доходу середній і вище вже просто не вистачає роботи [4, с. 158–171]. Дещо інакше виглядає цей тренд для всіх інших країн. По-перше, нові технологічні уклади розповсюджуються на країни менш розвинені не миттєво, що стосується, зокрема, і цифрових новацій. По-друге, рівень цифровізації багатьох країн і досі лишається доволі низьким.

Крім того, варто виділити такі тенденції, як погіршення становища бідного населення у зв'язку із кризовими процесами та загостренням соціальних суперечностей; погіршення доступу до робочих місць; падіння світової продуктивності праці; ускладнення доступу до гідної праці, особливо в тіншовому секторі економіки; загальна соціальна напруженість у світі [5]. Водночас не можна не зауважити, що 2019 р. значна кількість країн перебувала у стані рецесії, яка лише посилилася 2020 р. та на початку 2021 р. на тлі пандемії й інших кризових процесів, що, безумовно, накладає відбиток на ринок праці [6]. Кризові процеси вже призвели до зростання частки бідного населення у світі (див. рис. 2) [7].

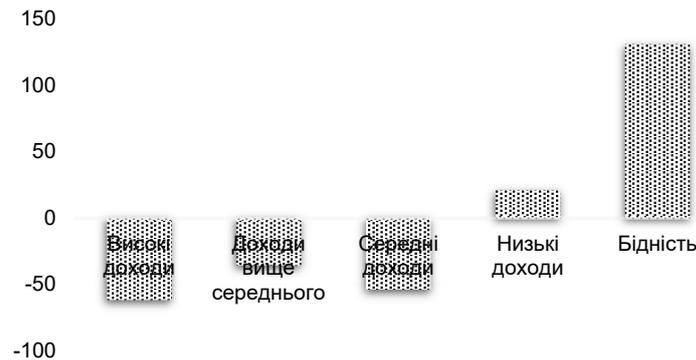

Рис. 2. Зміна кількості осіб у категоріях за доходами у зв'язку з пандемією CoViD-19, 2020 р. (у млн) [7]

У зазначеному контексті також варто зацентрувати увагу на посиленні взаємозалежності національних ринків праці. Також можна зробити припущення, що конкуренція країн світу за людські ресурси з кожним роком ставатиме запеклішою, що, зі свого боку, посилює рівень такої взаємозалежності.

Емпірично зрозуміло, що взаємозв'язок ринків праці країн світу відбувається в контексті процесів глобалізації, регіоналізації, значного розвитку багатонаціональних підприємств (БНП), які вже намагаються поставити під питання роль національних урядів у сучасному суспільстві, звичайно ж, у своїх корпоративних інтересах тощо. Якщо згрупувати механізми взаємозв'язків ринків праці країн світу, то можна запропонувати таку їхню класифікацію: виробничі та науково-технологічні, організаційні, економічні, інформаційні, політичні, соціальні й культурні.

Можна стверджувати, що механізм взаємозв'язків ринків праці країн світу через виробничі та науково-технологічні зв'язки є одним із виявів еволюції технологічних укладів, що породжує попит на вузькоспеціалізованих та висококваліфікованих фахівців, причому "виростити" таких фахівців або ж перекваліфікувати наявних може бути надто тривалим процесом на тлі того, що наразі технології йдуть швидше багатьох інших процесів. Загалом країни наразі жорстко конкурують за якісні трудові ресурси, які є доволі дефіцитними. Цілоком можна припустити, що ця конкуренція буде лише загострюватися на тлі поточних тенденцій. При цьому вплив на ринки праці окремих країн чиниться одразу у двох протилежних напрямках: у певній країні структура робочої сили стає якіснішою, а у країні-реципієнті – погіршується. В організаційному сенсі одразу на думку спадають БНП, які нині є такими акторами на світовій арені, з інтересами яких не можна не рахуватися. БНП, безумовно, встановлюють взаємозв'язки між ринками праці країн світу, зважаючи на специфіку своєї діяльності, почасти "поцуплюючи" висококваліфікованих фахівців. Відмінність від попереднього механізму полягає в розмиванні національних кордонів. Економічні механізми взаємопов'язаності ринків праці країн світу зазвичай полягають у боротьбі двох протилежних тенденцій: задекларованої лібералізації та неопротекціонізму, що останнім часом вдало маскується під ті самі ліберальні ідеї та благі цілі. Отже, з одного боку, маємо поглиблення світових взаємозв'язків за посередництва лібералізації руху товарів, послуг, капіталу та людських ресурсів. Водночас, попри задекларовану свободу руху, можна зустрітися із жорсткими обмеженнями, якщо певне явище не буде відповідати національним інтересам країни, що вдається до заходів неопротекціонізму. Інформаційні механізми взаємозв'язку ринків праці світу можна охарактеризувати як загальні механізми передачі будь-якої інформації, що може бути дотичною до тема-

тики ринку праці, тобто зазначений механізм не обмежується лише поширенням інформаційних каналів щодо можливостей міграції, а й охоплює стрімке поширення нових світових практик на ринку праці, їхні плюси та мінуси, слабкі місця тощо. Політичні механізми виявляються через окреслення політик подальшого розвитку ринку праці, причому ці політики дедалі частіше акцентують увагу на залученні висококваліфікованих фахівців і робітників, а також інших працівників, щодо яких існує дефіцит, якщо це відповідає національним інтересам певної країни. З найближчих сусідів України яскравими прикладами можуть слугувати Польща та ФРН, що впроваджують зміни у своє міграційне законодавство, застосовуючи нові підходи, які дозволяють їм отримувати робітників тих професій, які є для них дефіцитними. Соціальні і культурні механізми загалом уписуються в парадигму теорії поколінь, адже до поточних часів кожне наступне покоління стає все мобільнішим та толерантнішим до міграцій. Водночас доволі контроверсійним є культурні механізми, оскільки після міграційної кризи в ЄС популярні настрої мультикультуралізму пішли на спад, проте цей механізм все одно має право на життя та є досить актуальним. Для ринку праці соціальний і культурний механізм полягає у більшій свободі, мобільності, толерантності й інших ознаках, яких гідна людина XXI ст.

Окремо розглянемо тренди на світовому ринку праці, що виникли почасти у зв'язку пандемією CoViD-19 та впливають на мігрантів [8]. Загалом роль мігрантів в економіках розвинених країн стає більш "помітною". Наприклад, Фінляндія, Італія, ФРН тощо загострили свою увагу на забезпеченні своїх сільськогосподарських секторів трудовими мігрантами, без яких під час жорстких локдаунів фактично зривалися роботи. Це стосується й інших секторів, до яких залучають мігрантів. Польща з огляду на дефіцит лікарів у вітчизняній медичній системі спростила умови для в'їзду медичного працівників із третіх країн [9]. Також унаслідок того, що мігранти зустрічаються з пандемією "тет-а-тет", з новою гостротою постає питання їхнього соціального забезпечення в контексті боротьби за людський ресурс. Закриття кордонів і підвищення можливостей віддаленої роботи створює незначеність щодо обсягів майбутніх потоків мігрантів. Крім того, можливість віддаленого працевлаштування мігрантів частково усуває з порядку денного питання фінансування інклюзивних моделей для мігрантів. Також не можна оминати безпековий фактор, який наразі погіршується, та зростають ризики нової хвилі нелегальних міграцій. Вагомим чинником є і той факт, що з початком пандемії порушилася система міжнародних грошових переказів, які для окремих країн відіграють дуже значну роль, часто перевищуючи обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку. Найбільш негативним фактором у та-

кому контексті є неможливість прогнозованості міжнародних потоків грошових переказів мігрантів. До того ж пандемія та пов'язані з нею повторювані локдауни загострили негативні настрої у суспільстві щодо мігрантів, дедалі активніше виявляються ксенофобські настрої.

З огляду на описані вище тренди у світовій економіці загалом та світовому ринку праці зокрема розглянемо нові виклики та можливі шляхи їхнього нівелювання більш предметно.

Одним із викликів, що наразі особливо загострюється, як згадувалося вище, є соціальна нерівність і зростання бідності. Світові інтелектуальні центри вбачають у цій глобальній проблемі загрозу стабільності економічного розвитку, ризику політичної дестабілізації, соціальних заворушень і протистоянь. Такий виклик має особливо вибуховий характер у бідних країнах, оскільки переважна більшість їхнього населення перебуває або за межею бідності, або входить до складу прекаріату, не маючи жодних гарантій стабільності. Надмірне економічне розшарування населення загрожує поляризацією суспільства, уповільнює економічне зростання та позбав-

ляє уряди країн дієвих важелів впливу на економічні процеси, залишає країни без шансів на успішний розвиток. За таких умов країнам, яких стосується ця проблематика, варто якнайшвидше розв'язати питання посилення гарантій трудових і соціальних прав громадян, зокрема і колективний захист права на працю.

Ще одним викликом є прискорення темпів міжнародної міграції загалом та трудової міграції зокрема в контексті того, що офіційна світова статистика відображає далеко не повні обсяги міграцій (див. табл. 2). Так, світ стає все мобільнішим, і для найбільших країн – донорів мігрантів це вагомий виклик, адже трудова міграція з них доволі часто має характер "знекровлення" трудового ресурсу, тобто джерело майбутнього "середнього" класу покидає країни разом із шансом побудови нових розвинених економік. Провідні держави в умовах конкуренції за трудовий ресурс наввипередки створюють все привабливіші умови праці, що передбачають і гарантії захисту трудових прав. Зміни у правовому регулюванні трудових відносин у різних країнах світу свідчать про повернення до людиноцентричного підходу, заснованого на концепції гідної праці, ініційованої МОП.

Таблиця 2. Динаміка чисельності мігрантів у світі

Рік	Чисельність, млн осіб	Частка в населенні світу, %
1970	84,46	2,3
1975	90,37	2,2
1980	101,98	2,3
1985	113,21	2,3
1990	152,97	2,87
1995	161,28	2,81
2000	173,4	2,83
2005	191,4	2,93
2010	220,96	3,17
2015	248,01	3,37
2019	271,64	3,5
2020	280,58	3,6

Джерело. Складено авторами на основі даних із [10, 11].

Також не можна оминати глобальні зміни структури ринку праці. Перехід світової економіки на новий рівень розвитку супроводжується значним скороченням попиту на низькокваліфіковану робочу силу, руйнуванням традиційних трудових відносин, докорінними змінами структури ринку та форм праці. Швидкими темпами розвиваються нові нестандартні форми організації економічних процесів, зокрема й дистанційна робота, поштох для розвитку якої надали карантинні обмеження, викликані пандемією CoViD-19. Неврегульованість нестандартних форм трудових відносин, поява тристоронніх трудових відносин призводить до зловживань з боку роботодавців, причому як з боку БНП, так і з боку локальних підприємств. Поки європейські держави намагаються подолати зловживання нетиповими формами зайнятості, охопити соціальним страхуванням усі верстви населення й забезпечити демократію на робочих місцях (зокрема в ЄС обговорюють проект директиви, що надасть трудові гарантії працівникам цифрових платформ [12]), бідні країни ризикують піти іншим шляхом, а саме – шляхом позбавлення трудових прав і гарантій соціального захисту більшості найманих працівників. Переосмислення нових умов праці людей є терміновим завданням для багатьох країн.

У цьому контексті також доцільно глибше розглянути питання цифровізації та технологічного розвитку. В умовах стрімкої цифровізації глобальної економіки майбутнє ринку праці стає ще більш невизначеним, оскільки його функціонування і розвиток багато в чому визнача-

ється параметрами зовнішнього середовища. Управління результатів науково-технічного прогресу приводить до створення робочих місць в одних галузях економіки і ліквідації в інших, формуванню нових компетенцій, що відповідають вимогам сучасності, зміни змісту і характеру праці загалом. Одним із найяскравіших прикладів є міжсекторальний перерозподіл робочої сили, коли, незважаючи на стабільне зростання випуску промислової продукції в абсолютному вираженні, чисельність зайнятих у вторинному секторі економіки поступово скорочується, віддаючи тим самим "пальму першості" сфері послуг. Крім того, подальша роботизація й автоматизація виробництва може обернутися катастрофічними потрясіннями для ринку праці. Як відомо, технологічні революції та новації завжди вели до "відмирання" певних професій. Наразі, насамперед, це стосується фахівців сфери транспорту і логістики, допоміжного офісного й адміністративного персоналу, працівників, безпосередньо залучених до виробництва. Отже, глобальні процеси сучасності спричиняють масштабні зміни на ринку праці, довготермінові наслідки яких складно передбачити.

Також нині вже можна спростувати твердження про негативний вплив правового регулювання ринку праці на економічний розвиток. Навпаки, вдале його регулювання є значною перевагою в конкуренції за людський ресурс. Надмірна дерегуляція трудових відносин, перехід лише на контрактну форму найму працівників може призвести до вкрай негативних наслідків. Наприклад, надмірна експлуатація лікарів і медичного персоналу призводить до різкого погіршення якості лікування. Отже, відповіддю на

такий виклик має бути стале законодавство у сфері зайнятості та працевлаштування.

Крім того, не можна ігнорувати фактор зміни цінностей у світовій спільноті, що, природно, не оминає і трудову та міграційну сфери. Процеси трансформації ціннісних орієнтирів відбуваються в умовах соціально-економічних, економічно-фінансових і політичних криз, а із 2020 р. – в умовах боротьби з наслідками карантинних обмежень, викликаних пандемією CoViD-19. У процесі формування політики в будь-якій сфері, а, тим паче у сфері ринку праці та трудової міграції, варто вважати за потрібне враховувати культурні особливості. Таке планування має супроводжуватися прозорою інформаційною політикою країни, задля донесення цінності та необхідності реалізації норм і правил, спрямованих на добробут і розвиток суспільства з урахуванням його особливостей.

Проте, якщо зачіпати питання цінностей, то вагомим викликом у контексті світового ринку праці та світової міграційної системи загалом є питання збереження національної ідентичності. Особливо це питання позначається на країнах – учасницях ЄС. Прогнозується, що етнічне та культурне різноманіття у цих країнах зростатиме і надалі, але залишатиметься нерівномірно розподіле-

ним між країнами – учасницями ЄС. Певні частини населення продовжуватимуть протистояти збільшенню етнічного та культурного різноманіття (особливо в більш етнічно однорідних районах). Ідеї національної ідентичності та культури тяжіють у поточних умовах до набуття ще більшого значення. Щільність транскордонних соціальних і сімейних зв'язків буде і надалі зростати [13, с. 176]. Водночас не можна не відзначити паралельну тенденцію до поширення ксенофобських настроїв і зростання популярності партій правої ідеології.

Очевидно, що нині вагомим викликом є і ситуація з пандемією CoViD-19, що здійснює значний вплив глобальний ринок праці та перебіг міграційних процесів. Карантинні обмеження, викликані пандемією CoViD-19, спричинили глибокі перекося на соціальному, економічному та політичному рівнях у всіх суспільствах світу. Міграційна сфера, очевидно, не стала винятком. Пандемія ускладнила процес міграції, знищила значну кількість робочих місць, що призвело до тимчасового зменшення обсягів грошових переказів та прирело мільйони мігрантів, їхніх сімей та інших вразливих верств населення на злидні [14]. Крім того, карантинні обмеження призвели до вагомих втрат робочого часу (див. табл. 3).

Таблиця 3. Втрати робочого часу у зв'язку з CoViD-19 у 2020 р., %

Країна	Втрати робочого часу у зв'язку з пандемією CoViD-19, %
Австралія	4,7
Бангладеш	12,2
Велика Британія	12,8
Вірменія	16,8
Грузія	13,1
Індія	13,7
Канада	9,3
Мексика	12,5
Молдова	12,9
ОАЕ	9,3
Польща	3,5
Саудівська Аравія	8,3
США	9,2
Таджикистан	3,2
Туніс	6,0
Україна	8,8
Філіппіни	13,6
Фінляндія	1,3
Франція	8,4
ФРН	6,3

Джерело. Складено автором на основі даних із [15, 16].

Однак карантинні обмеження не поклали край міграційним процесам. Подальший хід пандемії CoViD-19 розв'яже питання про введення або скасування обмежень щодо міграції, інтенсифікує або призупинить міграційні процеси тощо. Вагомий виклик у цьому сенсі – це невизначеність і складність прогнозування. Також не можна не відзначити, що пандемія CoViD-19 загострила питання інтеграції мігрантів у суспільства, які приймають, що було вагомим викликом і до пандемії. Варто підкреслити, що пошуки найоптимальнішої моделі інтеграції мігрантів у суспільство ще триває. Останнім часом, безумовно, були здійснені значні досягнення у цій сфері, проте прогрес може загальмувати через пандемію CoViD-19 та її економічні наслідки для глобальної економіки [17, с. 7]. Це формує необхідність для урядів країн, що приймають, забезпечувати належний рівень охорони здоров'я та безпеки всіх працівників, які займаються критичною для безпеки країни діяльністю, та підтримувати витрати на інтеграцію, щоб допомогти мігрантам продо-

вжувати робити свій внесок у суспільство й економіку [17, с. 7]. Вже можна стверджувати, що інтеграція мігрантів у суспільство буде відігравати вагому роль в економічному відновленні у посткризовий період, оскільки йдеться про максимально можливу ефективність використання людських ресурсів.

Також вагомим викликом є те, що час для формування нової, ефективної державної політики у сфері зайнятості та трудової міграції є надзвичайно обмеженим для багатьох країн світу, оскільки темпи глобальних змін прискорюються, і часто законодавство не встигає за усіма новаціями. Будь-який прогноз на майбутній міграційний рік має враховувати зазначені виклики й тенденції, а також оцінювати їхні перспективи розвитку на основі поточних подій.

Висновки. Сучасні тренди на світовому ринку праці формуються під грифом глобальної невизначеності та взаємозалежності. Водночас коло викликів перед світовим ринком праці є доволі значним, і їх не можна розглядати сепаратно від інших процесів, оскільки складові, що

ідентифікують стан світового ринку праці, значно корелюють з надзвичайно великою кількістю економічних (і не тільки) категорій, тобто аналіз тенденцій світового ринку праці необхідно здійснювати в контексті загальних світових процесів. Нині до викликів перед світовим ринком праці належать: цифровізація; роботизація; глобалізація з паралельною регіоналізацією; збереження культурної ідентичності в умовах інтенсифікації потоків міграції; інтеграція мігрантів у суспільства, що приймають; загальна зміна ціннісних орієнтирів у суспільствах; зміни клімату; старіння населення тощо. Зазначений перелік постійно поповнюється, і швидкість реагування на них нині є одним з центральних питань у контексті відповіді на загальні виклики та кризові ситуації.

Список використаних джерел

1. Rosés J.R. The Economic Development of Europe's Regions: A Quantitative History since 1900 [Electronic source] / J.R. Rosés, N. Wolf // Routledge. – 2019. – Access mode : <https://cutt.ly/8cMuE89>.
2. World Population Ageing 2019 [Electronic source] // UN DESA. – 2020. – Access mode : <https://cutt.ly/DcMiTCK>.
3. Perry M. J. Chart of the day... or century? [Electronic source] / Mark J. Perry // American Enterprise Institute. – 2021. – Access mode : <https://cutt.ly/ccMu2kY>.
4. Макстон Г. У пошуках добробуту. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату / Г. Макстон, Й. Рандерс. – К. : Пабулум, 2017. – 320 с.
5. World Employment and Social Outlook: Trends 2020 [Electronic source] // ILO. – 2020. – Access mode : <https://cutt.ly/qvjDTjD>.
6. The Global Economic Outlook During the COVID-19 Pandemic: A Changed World [Electronic source] // The World Bank. – 2020. – Access mode : <https://cutt.ly/UcMiZ0o>.

R. Stakanov, Dr of Science (Economics), Prof.,
D. Andriunina, PhD Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE GENESIS OF THE NEWEST CHALLENGES OF THE GLOBAL LABOR MARKET

The article examines the latest challenges in the global labour market and considers their impact on international migration processes, proposes a vector for solving these challenges. The current challenges in the world labour market such as digitalization, globalization and regionalization, neoprotectionism, urbanization, climate change, population aging, the tendency to reduce working hours due to new technologies, robotics, special attention is paid to the latest problems, including quarantine restrictions, provoked by COVID-19 pandemic. The above trends lead to the fact that the most profitable investments at the moment (and probably in the future) are investments in the human capital. This article is a part of a study of the impact of international labour migration on the new geoeconomic area formation.

Keywords: global labour market, international migration, labour migration, COVID-19.

УДК 339.96

О. Шепель, асист.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ МІЖ ОФІЦІЙНОЮ ДОПОМОГОЮ РОЗВИТКУ ТА МАКРОЕКОНОМІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ КРАЇН ІЗ РИНКАМИ, ЩО ФОРМУЮТЬСЯ

Проаналізовано роботи з дослідження впливу офіційної допомоги розвитку на основні макроекономічних показників країн із ринками, що формуються. Виявлено основні показники та тенденції руху різних видів офіційної допомоги розвитку. Проведено власне дослідження з використанням методів економіко-математичного моделювання. Встановлено основні закономірності та вплив офіційної допомоги розвитку на соціально-економічний розвиток країн із ринками, що формуються.

Ключові слова: офіційна допомога в цілях розвитку, міжнародна технічна допомога, гуманітарна допомога, країни з ринками, що формуються, міжнародні організації, економіко-математичне моделювання, t-критерій Стьюдента.

Постановка проблеми. Надання офіційної допомоги в цілях розвитку є важливим джерелом підтримки стабільності та здійснення міжнародних проєктів на державному та міжнародному рівнях з метою підвищення економічного, соціального та політичного розвитку країн з ринками, що формуються. Незважаючи на те, що в сучасному світі країни дедалі частіше піклуються лише про власні інтереси, розвинені країни вкладають великі кошти задля розвитку менш розвинених країн і зростання їхнього соціально-економічного рівня, оскільки в епоху глобалізації світової економіки сталий розвиток будь-якої країни не може не залежати від стану економіки як країн-сусідів, так і багатьох країн дальнього зарубіжжя.

7. Szmigiera M. Change in number of people in selected income tiers due to the coronavirus (COVID-19) pandemic worldwide in 2020 [Electronic source] / M. Szmigiera // Statista. – 2021. – Access mode : <https://cutt.ly/fcMiHyQ>.

8. 5 Key Global Trends on COVID-19 and Migration [Electronic source] // Migration Data Portal. – 2021. – Access mode : <https://cutt.ly/xvjDrZi>.

9. Uzyskaj prawo wykonywania zawodu lekarza/lekarza dentysty na określony zakres czynności zawodowych, czas i miejsce zatrudnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (informacja dotyczy lekarzy/lekarzy dentystów, którzy posiadają dyplom potwierdzający u [Electronic source] // Ministerstwo Zdrowia. – 2021. – Access mode : <https://cutt.ly/avjD5Im>.

10. World Migration Report 2020 [Electronic source] // International Organization for Migration. – 2020. – Access mode : <https://cutt.ly/JcMoDqv>.

11. World Migration Report 2020. Interactive [Electronic source] // International Organization for Migration. – 2020. – Access mode : <https://cutt.ly/bcModD5>.

12. Trading Economics [Electronic source]. – Access mode : <https://cutt.ly/kcMsmVP>.

13. Дон О.Д. Оптимізація потоків міжнародної трудової міграції на світовому ринку праці : дис. канд. ек. наук : 08.00.02 / Дон О.Д. – Дніпро, 2021. – 270 с.

14. Migration Outlook 2021 [Electronic source] // ICMPD. – 2021. – Access mode : <https://cutt.ly/fvWjgqf>.

15. ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Seventh edition [Electronic source] // International Labour Organisation. – 2021. – Access mode : <https://cutt.ly/tcMs2M7>.

16. Working hours lost due to the COVID-19 crisis – ILO modelled estimates (%) – Annual [Electronic source] // ILOSTAT. – 2021. – Access mode : <https://cutt.ly/acMa4BM>.

17. Shnyrkov O. Labour migration from Ukraine under the global economic turbulence / O. Shnyrkov, V. Mazurenko, R. Stakanov. // Baltic Journal of Economic Studies. – 2021. – 7 (2). – P. 240–249. DOI: 10.30525/2256-0742/2021-7-2-240-249.

Надійшла до редколегії 22.09.21

Саме тому політика розвинених країн у сфері сприяння міжнародному розвитку спирається на те, що ненадання допомоги країнам із ринками, що формуються, може збільшити ризики розвитку всієї світової економіки, підірвати стабільність та безпеку в різних регіонах і різних континентах, а також збільшити загрозу поширення різних лих, пов'язаних із поширенням тероризму, неконтрольованої міграції та екологічних катастроф.

Офіційна допомога розвитку (ОДР) має величезне значення для країн із ринками, що формуються, оскільки вона є джерелом капіталовкладень, що допомагає підтримати різні сфери людської діяльності та забезпечує